

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЧИТАННЯ:

представництво в умовах надзвичайних ситуацій

*МАТЕРІАЛИ
Круглого столу*

*Одеса,
15 грудня 2023 року*

Одеса
Фенікс
2023

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *С. Харитонов*,
доктора юридичних наук, професора *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професор;
Кедик Анна Іванівна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Група організаційного та технічного забезпечення Всеукраїнської наукової конференції:

Глиняна Катерина Михайлівна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Калитенко Оксана Михайлівна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Омельчук Олександр Сергійович – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Бааджи Наталя Пилипівна – к.ю.н., доцент кафедри інтелектуальної власності і патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Кирилюк Алла Володимирівна – к.ю.н., доцент кафедри інтелектуальної власності і патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», доцент;
Кедик Анна Іванівна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Круглого столу, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські читання: представництво в умовах надзвичайних ситуацій** : матер. Круглого столу (Одеса, 15 груд. 2023 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: *С. Харитонов*, *І. Давидової* ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 130 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8395-51-3

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних і практичних проблем цивільного права та процесу, в тому числі особливостей представництва в умовах надзвичайних ситуацій, інших дотичних тем приватного права, які були оприлюднені на Круглому столі, що відбувся 15 грудня 2023 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.155

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
<i>Харитонов Євген Олегович, Харитонова Олена Іванівна</i> ПРЕДСТАВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	9
<i>Мінченко Раїса Миколаївна</i> ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА	14
<i>Бааджи Наталія Пилипівна</i> ОХОРОНА АВТОРСЬКИХ ПРАВ У СФЕРІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	19
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> КОНКУРЕНЦІЯ ДЕЛІКТНОГО ТА ДОГОВІРНОГО ПОЗОВУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	24
<i>Гаврік Роман Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ СІМЕЙНИХ ПРАВ ДИТИНИ ЇЇ БАТЬКАМИ (ЗАКОННИМИ ПРЕДСТАВНИКАМИ) В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.....	28
<i>Галупова Лариса Ігорівна</i> ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	33
<i>Еннан Р. Є., Мазуренко С. В.</i> ACADEMIC ETHICS AND ACADEMIC INTEGRITY SYSTEM: USA EXPERIENCE (АКАДЕМІЧНА ЕТИКА ТА СИСТЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ДОСВІД США).....	37
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИДАЧІ ДОВІРНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	42
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i> СУБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАЦІЇ.....	45
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ІНСТИТУТ ПРЕДСТАВНИЦТВА ГРУПОВИХ ІНТЕРЕСІВ	51
<i>Маковій Віктор Петрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЗА ДОВІРЕНІСТЮ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	54
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	59

6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

Бааджи Наталія Пилипівна – к.ю.н., доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська
юридична академія»

ОХОРОНА АВТОРСЬКИХ ПРАВ У СФЕРІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Бурхливий розвиток цифрових технологій в останні роки, триваючий процес конвергенції інформаційних послуг, мереж передачі даних і комунікаційних пристроїв спричинив появу нових подібних до медіа сервісів, що породжує низку правових проблем, які потребують вирішення у найближчій перспективі. Забезпечення дотримання авторського права і суміжних прав є одним із найбільш нагальних питань, але при цьому недостатньо вивченим з огляду на виникнення нових форм поширення інформації і трансформацію традиційних медіа. Особливої уваги заслуговують питання розповсюдження контенту, створюваного безпосередньо споживачем («user generated content»), на Інтернет-платформах, ефективного захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, адаптації винятків та обмежень авторського права і суміжних прав до цифрового середовища, колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав стосовно онлайн-трансляцій тощо [12].

Охорона авторських прав є фундаментальним аспектом законодавства у сфері засобів масової інформації в Україні. Творча діяльність – основа кожного медіа. Навіть новини мають творчо оброблятися, щоб читач отримував не сухі офіційні прес-релізи, а збалансовану і корисну інформацію. Авторські права надають правовий захист творчим творам, створеним у ЗМІ, та забезпечують справедливу винагороду за інтелектуальні зусилля авторів.

Авторське право у ЗМІ позначає права та привілеї, які автори одержують на свої інтелектуальні творчі твори. Законодавство, що

регулює діяльність організацій ЗМІ у сфері авторського права, нагадує багаторівневу конструкцію, до якої крім статей Конституції України, норм міжнародного та кодифікованого законодавства, спеціального Закону «Про авторське право та суміжні права» [3] належать і закони стосовно різних галузей діяльності ЗМІ. Серед них – Закони України «Про інформацію»[2], «Про медіа»[4], «Про рекламу» [5], «Про науково-технічну інформацію»[6], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»[7], «Про суспільні медіа України»[8], «Про культуру»[9] «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста»[10], та деякі інші.

Авторське право в українських засобах масової інформації застосовується до різних категорій творів. Медіа використовують фотографії, відео, аудіо, малюнки, а віднедавна і продукти, розроблені програмами: інтерактивні інфографіки, мнемокarti, віртуальних ведучих. З розвитком технологій штучного інтелекту типи творів будуть лише збільшуватися і гібридизуватися.

Мас-медіа є не тільки учасниками інформаційних правовідносин, але й виступають як суб'єкти авторського права. Суб'єктами авторського права є володільці суб'єктивних прав і носії суб'єктивних обов'язків у правовідносинах, пов'язаних зі створенням і використанням твору науки, літератури і мистецтва. Отже можна виокремити журналістів. Термін «журналіст» застосовується до працівника організації ЗМІ, коли мова йде про використання ним документів і збір інформації. Коли ж ідеться про статтю чи творче осмислення зібраного матеріалу, журналіст стає суб'єктом авторського права (автором), і на результати його праці поширюється чинність норм Закону України «Про авторське право і суміжні права»[3]. Відповідно до Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» журналіст – творчий працівник суб'єкта у сфері медіа, який професійно збирає, одержує, створює, редагує, поширює і забезпечує підготовку інформації для медіа. Статус журналіста підтверджується документом, виданим суб'єктом у сфері медіа, професійною чи творчою спілкою журналістів. Документ, що підтверджує статус журналіста, має містити найменування та вид медіа, його ідентифікатор у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа або найменування професійної чи творчої спілки, фото, прізвище, ім'я та

по батькові журналіста, номер документа, дату видачі і строк його дії, підпис особи, яка видала документ [10].

Журналісти ЗМІ є первинним суб'єктами авторського права, без результатів творчої діяльності яких, не можна говорити про авторські права організацій ЗМІ та інших суб'єктів їх діяльності. Також можна виокремити упорядника як суб'єкта залученого до створення ЗМІ, його діяльність полягає у формуванні складеного твору, що ґрунтується на підборі окремих оригінальних праць та розміщення їх в необхідній послідовності в межах одного збірника. Формування таких збірників здійснюється за різними критеріями, у чому, власне, і полягає творчий внесок даного виду діяльності. Так, наприклад, збірник може складатись із ряду творів різних авторів, підібраних за певною тематикою, жанром, стилем, тощо. Особливість авторського права упорядника ЗМІ полягає у тому, що у процесі своєї діяльності у даного суб'єкта виникає авторське право лише на здійснений ним підбір і розташування матеріалу, проте авторське право на самі твори, що складають дане зібрання, йому не належать.

У засобах масової інформації авторське право зазвичай захищається через ліцензії та договори між авторами та видавцями. Ці документи визначають умови використання творів та винагороду, яку отримає автор.

Основні принципи авторського права у засобах масової інформації включають принцип авторства, який надає авторам виключні права на їх твори і принцип справедливого використання, що дозволяє використовувати твори без згоди автора у певних випадках (наприклад для критики, огляду інформаційних цілей).

Авторських прав спеціальних для журналістів не існує, оскільки, законодавчо визначені однакові права для всіх осіб, які своєю творчою працею створюють об'єкти авторського права. Журналіст має право: на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду; задоволення прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства або збереження таємниці авторства [11]. Таємниця авторства охороняється на рівні прав журналіста та права автора твору. Журналіст має право не зазначати своє авторство на інформацію, за аналогією із правом автора на анонімне представлення твору та його право на псевдонім. Підстави, умови та порядок розголошення відомостей про автора можуть бути такими ж, як і у випадках із правами журналіста – автора твору.

Майнові права є економічно важливою ланкою відносин між авторами – журналістами та організацією ЗМІ, оскільки використання твору останніми дає можливість авторові отримати прибуток. Співпраця журналістів ЗМІ та роботодавця, зазвичай, засновується на договорі, при якому, журналіст передає організації ЗМІ права на використання його творів, а натомість отримує винагороду за таке використання [1]. Той обсяг майнових прав, який журналіст передає організації ЗМІ залежить від виду укладеного договору та передбачуваних умов договору.

Законодавство України передбачає певні обмеження авторського права у ЗМІ, включаючи цитування твору в розумних межах, використання в наукових та освітніх цілях, а також пародії та карикатури.

Авторське право у ЗМІ діє протягом життя автора та 70 років після його смерті. Після закінчення терміну авторського права твір стає суспільним надбанням та доступним для вільного використання.

Порушення авторських прав в українських засобах масової інформації може спричинити цивільно-правову відповідальність та можливі штрафи. Автори мають право звернутися до суду для захисту своїх прав та вимог компенсації за збитки. Найбільш поширеним видом порушення майнових авторських прав в діяльності організацій ЗМІ поза межами укладення договору є піратство у сфері авторського права. У сфері функціонування організацій ЗМІ, частими є порушення одночасно як майнових так і особистих немайнових прав. Серед таких порушень, найбільш розповсюдженим у ЗМІ є плагіат. В умовах різкого збільшення кількості джерел інформації стрімко зросла конкуренція між ЗМІ, яка обумовлює необхідність оперативного подання зібраних матеріалів. Найбільша кількість фактів плагіату відбувається у щоденному процесі створення інформації. Це явище незаконного «запозичення» частіше відслідковується у діяльності «малих» регіональних видавництв, котрі використовують твори (матеріали) добре відомих широкомасштабних друкованих ЗМІ.

Охорона авторських прав у сфері засобів масової інформації має ключове значення для захисту інтелектуальної власності авторів та стимулювання культурного та творчого розвитку. Законодавство України надає належний захист авторам та створює рамки справедливого використання творів в українських ЗМІ. Дотримання авторських прав сприяє зміцненню інтелектуальної сфери та підтримує культурне розмаїття у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1.Зайцева – Калаур Організації засобів масової інформації як суб'єкти засобів масової інформації URL: [https:// dspace.wunu.edu.ua](https://dspace.wunu.edu.ua)

2.Про інформацію: **Закон України від** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2657-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text)

3.Про авторське право та суміжні права : **Закон України від 01.12.2022** URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

4.Про медіа: **Закон України від 13.12.2022** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2849-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text)

5.Про рекламу: **Закон України від 3.07.1996 (поточна редакція від 01.01.2024)** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text)

6.Про науково-технічну інформацію: **Закон України від 25.06.1993** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text)

7.Про захист інформації в інформаційно – телекомунікаційних системах: **Закон України від 05.07.1994 (поточна редакція 31.12.2023)**URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

8.Про суспільні медіа України : **Закон України від 17.04.2014 (поточна редакція 02.10.2023)** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/ laws/show/1227-18#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text)

9.Про культуру : **Закон України від 14.12.20210 (поточна редакція 21.09.2023)** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text)

10.Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста: **Закон України від 23.09.1997 (поточна редакція 31.03.2023)** URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/ laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text)

11. Рекомендації щодо охорони та захисту авторського права у сфері діяльності засобів масової інформації URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?Lang=uk-UA&id=999a0221-5357-458c-826b6e9802053162&title=rekomendatsiischodookhoroni tazakhistu avtorskogoprava usferidiialnostizasobivmasovoiinformatsii>

12.Стройко І. А. Нові медіа та тенденції розвитку системи авторського права та суміжних прав в Україні та світі. **Часопис Київського університету права 2021/1** URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/issue/view/82/97>